

С. А. Литвиновський

Д. В. Лісовенко

С. В. Поляшов

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ І В ХОДІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ТА ІНШИХ ДІЙ

У статті запропонована модель планування продовольчого забезпечення підрозділів Збройних Сил України під час підготовки і в ході ведення бойових та інших дій, надані пропозиції стосовно впровадження доповнень до Настанови з логістичного забезпечення (військового тилу), бойових статутів механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, методичних (навчальних) посібників і методичних рекомендацій Тилу Збройних Сил України щодо удосконалення планування продовольчого забезпечення військовослужбовців підрозділів Збройних Сил України під час підготовки і в ході ведення бойових та інших дій з урахуванням досвіду АТО (ООС).

К л ю ч о в і с л о в а: продовольче забезпечення, матеріальні засоби, підрозділи логістичного забезпечення, план продовольчого забезпечення.

Постановка проблеми. Одним із ключових факторів, які впливають на функціонування системи продовольчого забезпечення підрозділів Збройних Сил України під час підготовки і в ході ведення бойових та інших дій є підсистема планування логістичного забезпечення. У Бойовому статуті механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, ч. I [1], Настанові з військового тилу [3], Настанові з оперативної роботи органів військового управління Збройних Сил України [4], Засадах підготовки і застосування Збройних Сил України, ч. II (підготовка і ведення операцій Збройних Сил України) [5], посібнику [6] розкриті методи, послідовність і зміст роботи органів військового управління військових частин ЗС України під час підготовки і ведення бойових та інших дій для командного складу оперативної і тактичної (військова частина) ланок. У Бойовому статуті механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України [2] описані методи, послідовність і зміст роботи командира підрозділу і частково заступника командира підрозділу з тилу (ЗКТ). Зміст роботи начальників служб тилу, підрозділу планування забезпечення по службах тилу, а саме послідовність їх дій під час підготовки і ведення бойових та інших дій, у жодному із зазначених документів не розглянуто.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та закордонні науковці внесли свій вклад у розгляд проблем системи управління продовольчим забезпеченням сил безпеки і сил оборони. Зокрема у статті [7] авторами розглянуто проблеми організації продовольчого забезпечення за умови спільного залучання частин (підрозділів) внутрішніх військ МВС України та інших силових структур відомств до проведення спеціальної операції. Основні напрямки діяльності начальників продовольчої та речової служб розглянуто у посібнику [8]. У розділі I Бойового статуту механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України [2] описані методи, послідовність і зміст роботи командира механізованого батальйону (далі – підрозділ). У зазначеному Бойовому статуті послідовність і зміст роботи ЗКТ розкриті недостатньо, а у настановах [3, 9] управлінська діяльність ЗКТ зовсім не розглянута.

Навчальний посібник [6] дає повну інформацію з управлінської діяльності ЗКТ, а саме про методи, послідовність і зміст його роботи під час підготовки і ведення бойових та інших дій. Щодо начальників служб тилу підрозділу (НСТ), то їх порядок роботи з планування забезпечення по службах тилу (у тому числі начальника продовольчої служби) підрозділу під час підготовки і ведення бойових та інших дій у зазначених документах не розглядався. У статті [10] при визначенні терміна

“організація продовольчого забезпечення підрозділів” частково розглянуто складову планування продовольчого забезпечення підрозділу (3-й етап – розроблення плану продовольчого забезпечення) під час підготовки і ведення бойових та інших дій.

Метою статті є розроблення моделі та надання пропозицій щодо порядку планування продовольчого забезпечення підрозділів, а саме послідовності та змісту роботи начальника продовольчої служби під час підготовки і ведення бойових та інших дій, на підставі нормативних документів та інших джерел інформації.

Виклад основного матеріалу. Під основами управлінської діяльності органів управління тилом батальйону слід розуміти *методи, послідовність і зміст* їх роботи під час підготовки і ведення бойових та інших дій. Управлінська діяльність усіх посадових осіб (у тому числі тилу) військової частини під час підготовки і в ході бойових та інших дій умовно поділяється на дві основні частини [4, 5]. Для заступника командира підрозділу з тилу, начальників служб тилу підрозділів і командирів підрозділів тилу такими частинами управлінської діяльності є:

1) *планування* тилового забезпечення (по службах тилу) бойових та інших дій підрозділів;

2) *організаторська (практична) робота* посадових осіб тилу з виконання прийнятих рішень і поставлених завдань.

У статті розглянемо першу частину управлінської діяльності начальника продовольчої служби підрозділу – планування продовольчого забезпечення під час підготовки і ведення бойових та інших дій.

Послідовність роботи НСТ залежить від вибраних командиром або його заступником методів роботи і тісно пов'язана з послідовністю їх роботи.

У разі застосування *методу послідовної роботи* під час підготовки до бойових та інших дій НПС, керуючись даними, отриманими при орієнтуванні, рішенням (замислом) командира (ЗКТ на тиллове забезпечення) на ведення бойових та інших дій і розпорядженням по тилу старшого командира (начальника):

1) усвідомлює (з'ясовує) завдання;

2) визначає заходи з підготовки продовольчої служби, господарчого відділення взводу матеріального забезпечення, які необхідно провести негайно;

3) виконує розрахунок часу;

4) орієнтує підлеглих про характер майбутніх бойових та інших дій і визначає кому, яку інформацію і коли доповісти;

5) оцінює обстановку;

6) виробляє пропозиції з продовольчого забезпечення підрозділу у замисел тилового забезпечення та узгоджує їх із ЗКТ у визначений час;

7) виробляє пропозиції з продовольчого забезпечення підрозділу для завершення формування рішення на тиллове забезпечення бойових та інших дій та узгоджує їх із ЗКТ у визначений час;

8) бере участь у тилевій розвідці (рекогносцировці);

9) подає пропозиції з продовольчого забезпечення підрозділу у розпорядження з тилу;

10) розробляє план продовольчого забезпечення підрозділу;

11) здійснює організаторську (практичну) роботу в підрозділах батальйону (у тому числі в підрозділах тилу) з підготовки бойових та інших дій з продовольчого забезпечення та виконання поставлених завдань;

12) доповідає про готовність продовольчої служби до виконання поставлених завдань заступнику командира підрозділу з тилу та начальнику продовольчої служби військової частини.

У разі застосування у військовій частині (підрозділі) *методу паралельної роботи* безпосередня підготовка бойових та інших дій починається з отриманням попереднього бойового розпорядження і попереднього розпорядження з тилу військової частини. При цьому НПС організовує свою роботу у такій самій послідовності, але після оцінювання обстановки він надає пропозиції з продовольчого забезпечення підрозділу у замисел тилового забезпечення, узгоджує їх із ЗКТ у визначений час, після чого подає їх у попередні розпорядження з тилу. Потім він виробляє пропозиції з продовольчого забезпечення для завершення формування рішення на тиллове забезпечення підрозділу у майбутніх бойових та інших діях, бере участь у тилевій розвідці (за можливості).

Вихідними даними для початку роботи НПС (планування продовольчого забезпечення бойових та інших дій підрозділу) можуть бути: вказівки командира (ЗКТ) з організації тилового забезпечення (по службах тилу); бойовий наказ або бойове розпорядження, віддані на підставі прийнятого рішення командира на бойові та інші дії (для методу послідовної роботи); попередні бойові розпорядження,

віддані після визначення командиром замислу бою (дій) (для методу паралельної роботи); накази (розпорядження, попередні розпорядження) з тилу вищої інстанції. Від методів і послідовності роботи НПС залежить і зміст його роботи.

На підставі аналізу останніх керівних документів та наукових розвідок щодо управління логістичним (тиловим) забезпеченням підрозділів Збройних Сил України та інших військових формувань [1 – 11] нами було розроблено та запропоновано модель планування продовольчого забезпечення підрозділів Збройних Сил України під час підготовки і в ході ведення бойових та інших дій, зображену на рисунку. Дана модель розкриває зміст послідовності роботи органів управління продовольчим забезпеченням підрозділів Збройних Сил України.

Усвідомлюючи (з'ясовуючи) завдання, НПС повинен правильно зрозуміти: 1) мету, завдання підрозділу і масштаб майбутніх бойових та інших дій; 2) завдання продовольчої служби; 3) встановлений вищим органом військового управління порядок продовольчого забезпечення підрозділу; 4) умови взаємодії зі службами і підрозділами тилу інших бойових підрозділів своєї військової частини і сусідів; 5) час готовності служби.

У результаті усвідомлення завдання НПС визначає заходи з підготовки служби і підрозділу логістичного забезпечення (ЛЗ), які необхідно виконати негайно (першочергові заходи), кому і які віддати попередні розпорядження. Розрахунок часу НПС проводить з метою розподілу часу на підготовку служби господарчого підрозділу (у тому числі на планування продовольчого забезпечення та організаторську роботу), а також визначення строків проведення основних заходів із поповнення запасів матеріальних засобів; порядку управління службою; підготовки особового складу і техніки підрозділу тилу до виконання функціональних завдань.

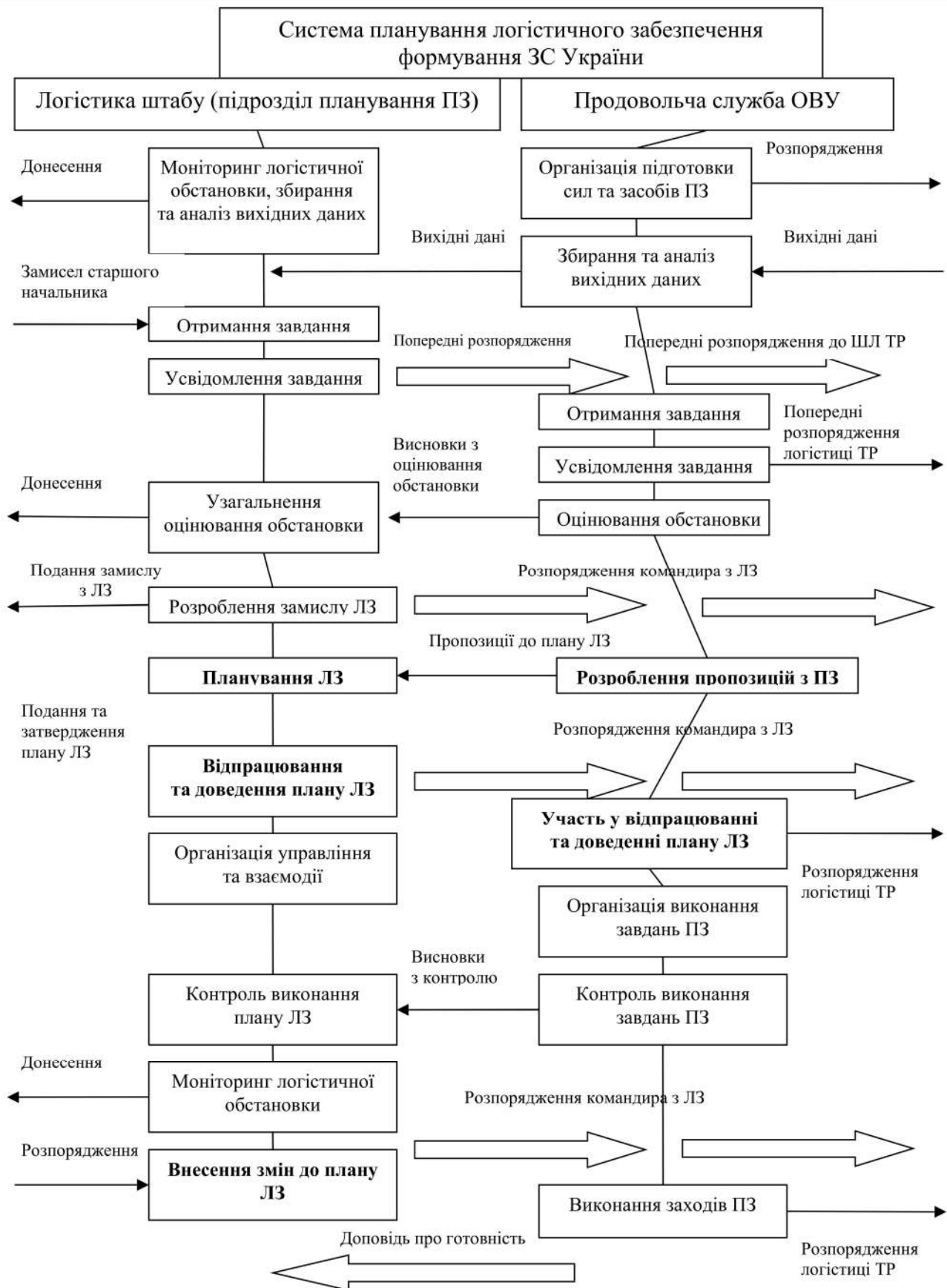
Орієнтування підлеглих підрозділу ЛЗ з питань продовольчого забезпечення (ПЗ) НПС проводить з метою організації своєчасної та узгодженої діяльності з підготовки до виконання функціональних завдань у ході бойових та інших дій. Перелік питань, повнота та ступінь їх деталізації при орієнтуванні, а також способи доведення до них необхідних даних залежать від конкретної обстановки.

У ході оцінювання обстановки НПС аналізує і визначає: 1) наявність, стан та спроможності господарчого відділення; 2) відповідність розміщення господарчого відділення характеру майбутніх бойових та інших дій, бойовому (похідному) порядку підрозділу і функціональним завданням; 3) характер місцевості та найбільш доцільні райони розміщення господарчого відділення; 4) потреби і забезпеченість підрозділу у продовольстві, інших матеріальних засобах служби з урахуванням їх надходження; 5) економічний стан району бойових та інших дій і можливості використання місцевої промислово-економічної бази (ресурсів) для забезпечення продовольством підрозділу; 6) морально-психологічний стан особового складу господарчого відділення і заходи з підняття його морального духу; 7) умови управління підрозділом ЛЗ та наявність для цього сил і засобів, а також умови і зміст взаємодії з підрозділами тилу інших бойових підрозділів військової частини.

У пропозиціях з продовольчого забезпечення у замисел (рішення) на ЛЗ підрозділу пропонується визначати: 1) завдання продовольчої служби; 2) склад, місце, час розміщення і переміщення господарчого відділення (продовольчого пункту батальйону) під час підготовки і в ході бойових та інших дій; 3) порядок продовольчого забезпечення під час підготовки та в ході бойових та інших дій; 4) довідковий матеріал та розрахунки плану продовольчого забезпечення підрозділу; 5) розміри, строки створення і ешелонування встановлених запасів продовольства (у тому числі непорушних і незнижувальних), визначення порядку витребування, утримання, використання і джерела постачання; 6) порядок підвезення продовольства та інших матеріальних засобів служби; 7) порядок харчування (забезпечення їжею) особового складу; 8) перерозподіл сил і засобів господарчого відділення залежно від варіантів забезпечення їжею (способів видачі їжі).

Доведення завдань з продовольчого забезпечення до виконавців на підставі замислу (рішення) ЛЗ підрозділу здійснюється НПС шляхом надання пропозицій з продовольчого забезпечення підрозділу у попередні розпорядження з тилу (розпорядження з тилу).

Підставою для розроблення плану продовольчого забезпечення підрозділу є вироблений замисел (сформульоване рішення) на ЛЗ і пропозиції у замисел (рішення) на ЛЗ та розпорядження з ЛЗ щодо продовольчого забезпечення підрозділу під час підготовки і ведення бойових та інших дій. Він розробляється НПС за участю ЗКТ, інших НСТ і командира підрозділу ЛЗ та складається з текстової частини (в основному розрахунки) і графічної частини (робочої карти начальника продовольчої служби чи заступника командира підрозділу з тилу).

Модель планування продовольчого забезпечення підрозділів Збройних Сил України

Графічна частина плану продовольчого забезпечення підрозділу (робоча карта) може включати: 1) необхідні відомості про противника, завдання підрозділу та сусідів; 2) розмежувальні лінії підрозділів, тилову смугу, якщо вона призначається; 3) райони і час розгортання та переміщення взводу матеріального забезпечення, а також підрозділів технічного і медичного забезпечення; 4) органи тилу вищої інстанції, які виконують завдання в інтересах підрозділу; 5) підрозділи тилу доданих і взаємодіючих підрозділів; 6) колонні шляхи пересування бойових підрозділів, які використовуються як шляхи підвезення та евакуації до початку і в ході наступу; 7) об'єкти місцевої промислово-економічної бази, які використовуються для виконання завдань тилового забезпечення підрозділу; 8) командно-спостережний пункт (КСП) підрозділу, час розгортання і напрямок його переміщення у ході наступу, пункти управління (ПУ) взводу матеріального забезпечення, а також підрозділів технічного і медичного забезпечення, ПУ доданих і взаємодіючих підрозділів, тиловий командний пункт (ТКП) бригади.

Робочу карту до плану продовольчого забезпечення підрозділу підписують начальник продовольчої служби і заступник командира підрозділу з тилу.

Текстуальна частина плану продовольчого забезпечення підрозділу може включати: 1) основні завдання під час підготовки та в ході ведення бойових та інших дій; 2) пропозиції з продовольчого забезпечення підрозділів у текстуальну і графічну частини замислу (рішення) на тилове забезпечення; 3) склад, стан, можливості господарчого відділення взводу матеріального забезпечення та порядок підготовки, розміщення і переміщення; 4) організацію виконання основних завдань продовольчої служби: розрахунок добової видачі; розрахунок потреби і забезпеченості продовольством; розрахунок харчування особового складу; розрахунок забезпечення хлібом; розрахунок потреби і забезпеченості технічними засобами (порядок їх ремонту і евакуації); розрахунок підвезення продовольства, інших матеріальних засобів служби; розрахунок забезпеченості підрозділів водою на господарські та питні потреби особового складу; розрахунок потреби у паливі та пальному для приготування їжі і чаю, запасу води у фляги особовому складу, миття кухонного інвентарю (індивідуального посуду); 5) управління та взаємодію служби.

Після завершення планування продовольчого забезпечення і доведення завдань головним напрямком діяльності НПС є організаторська (практична) робота в підрозділах з організації взаємодії, управління службою та контролю за виконанням завдань і заходів підготовки.

Висновки

У результаті проведення аналізу зазначених нормативних документів [1–5], інших джерел інформації [9, 10] було розроблено модель та надані пропозиції з послідовності та змісту роботи НПС з планування продовольчого забезпечення під час підготовки до бойових та інших дій. Пропозиції з порядку планування продовольчого забезпечення підрозділів під час підготовки і ведення бойових та інших дій, викладені у статті, необхідно в майбутньому використовувати у розробленні нормативних документів з управлінської діяльності органів управління логістикою (тилом, службами тилу).

Матеріал статті може бути підґрунтям для проведення дослідження з удосконалення планування інших видів логістичного забезпечення підрозділів під час підготовки і ведення бойових та інших дій.

Перелік джерел посилання

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. I. Київ : Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. 240 с.
2. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. II. Батальйон, рота. Київ : Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. 288 с.
3. Настанова з військового тилу (тактична група, полк). Проект. Київ : Міністерство оборони України, 2003. 154 с.
4. Настанова з оперативної роботи органів військового управління Збройних Сил України. Київ : ГШ ЗСУ, 2008. 226 с.
5. Засади підготовки і застосування Збройних Сил України. Ч. II. Підготовка і ведення операцій Збройних Сил України. Київ : ГШ ЗСУ, 2007. № 105 - оп.
6. Логістичне забезпечення механізованого (танкового) батальйону в бойових та інших діях. Ч. I. Тилове забезпечення : навч. посіб. / Д. В. Лісовенко та ін. Одеса : Військова академія, 2018. 338 с.

7. Бондаренко О. Г., Павлов С. П., Касім О. Г. Проблеми організації продовольчого забезпечення за умови спільного залучання частин (підрозділів) внутрішніх військ МВС України та інших силових структур відомств до проведення спеціальної операції. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба*. Харків, 2010. Вип. 1 (23). С. 184–187.

8. Основні напрямки діяльності начальників продовольчої та речової служб : посібник / за заг. ред. О. Г. Бондаренка. Харків : НАНГУ, 2017. 356 с.

9. Тимчасова настанова з логістичного забезпечення Збройних Сил України. Ч. 1. Київ : ГШ ЗСУ, 2019. № 256.

10. Військовий тил. Основи тилового забезпечення військових частин (підрозділів), тактичних груп : посібник. Київ : Тил Збройних Сил України, 2015. С. 54–82.

11. Пропозиції щодо удосконалення організації продовольчого забезпечення підрозділів Збройних Сил України під час підготовки і в ході ведення бойових та інших дій. *Збірник наукових праць Військової академії* / С. А. Литвиновський та ін. Одеса : Військова академія, 2020. Вип. 1 (13). Ч. I. С. 124–136.

Стаття надійшла до редакції 13 .05.2020 р.

УДК 355.65

С. А. Литвиновский, Д. В. Лисовенко, С. В. Поляшов

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЛАНИРОВАНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ ПРИ ПОДГОТОВКЕ И В ХОДЕ ВЕДЕНИЯ БОЕВЫХ И ДРУГИХ ДЕЙСТВИЙ

В статье предложена модель планирования продовольственного обеспечения подразделений Вооруженных Сил Украины при подготовке и в ходе ведения боевых и других действий, представлены предложения по внедрению дополнений к Руководству по логистическому обеспечению (войскового тыла), боевых уставов механизированных и танковых войск Сухопутных войск Вооруженных Сил Украины, методических (учебных) пособий и методических рекомендаций Тыла Вооруженных Сил Украины относительно усовершенствования планирования продовольственного обеспечения военнослужащих подразделений Вооруженных Сил Украины во время подготовки и в ходе ведения боевых и других действий с учетом опыта АТО (ООС).

К л ю ч е в ы е с л о в а: продовольственное обеспечение, материальные средства, подразделения логистического обеспечения, план продовольственного обеспечения.

UDC 355.65

S. Litvinovsky, D. Lisovenko, S. Polyashov

PROPOSITIONS FOR IMPROVING THE PLANNING OF FOOD SUPPLY FOR UNITS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE DURING PREPARATION AND CONDUCTING COMBAT AND OTHER OPERATIONS

The article presents a model of food supply planning for units of the Armed Forces of Ukraine while preparation and conduction of combat actions, propositions for the using and addition to the Guidelines for Logistic Support (Military Logistics), Combat Manuals of Mechanized and Tank Forces of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine, Methodological (Training) Manuals and Methodological Recommendations for the Logistics of the Armed Forces of Ukraine on Improving the Planning of Food Supply for the Armed Forces for the Armed Forces of Ukraine during the preparation and conduction of military and other operations, considering the experience of the Anti Terrorist Operations (Joint Forces Operations).

The Combat manual of the Mechanized and Tank Forces of the Ground Forces of the Armed Forces describes the methods, sequence and content of the work of the unit commander and partially for the deputy

commander in logistics of the unit. For the heads of the logistics services, planning units for providing logistics services, namely, the sequence and content of their work during the preparation and conduction of combat and other operations, were not considered in any of the above mentioned documents.

The article discusses versions for improving the planning of food supply units, namely, from the sequence, the content of the work of the head of the food service during the preparation and conduction of combat and other actions, which are developed on the basis of the listed regulatory documents and other sources of information.

Exactly, the development of propositions for improving the planning of food supply for units during the preparation and conduction of combat and other operations was carried out by analyzing the content of these regulatory documents in the work of the logistical control facility of the military units (subunits) of the Armed Forces in a special period.

As a result of the analysis of these regulatory documents and other sources of information, propositions on the sequence and content of the work during the preparation for combat and other operations were submitted.

Propositions for the order of planning the food supply of units during the preparation and conduction of combat and other actions that are presented in the work should be used in the future when developing regulatory documents on the management activities of logistics management bodies (logistics, logistics services).

Keywords: food supply, materials, logistics units, food supply planning.

Литвиновський Сергій Анатолійович – кандидат військових наук, доцент, професор кафедри організації тилового (логістичного) забезпечення Військової академії, Одеса.

<https://orcid.org/0000-0002-3950-9272>

Лісовенко Денис Валентинович – кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри організації тилового (логістичного) забезпечення Військової академії, Одеса.

<https://orcid.org/0000-0002-4255-2589>

Поляшов Сергій Володимирович – викладач кафедри організації тилового (логістичного) забезпечення Військової академії, Одеса.

<https://orcid.org/0000-0002-7129-3117>